

---

zwaar was dat deze universiteit en de Franse 'vakscholen' zich te zeer beperkten tot het onderwijzen van toegepaste kennis. Deze vorm van *Lehre* hoorde volgens hem niet aan de universiteit thuis. Hij wilde echter ook niet dat het onderwijs, zoals aan de 'oude' universiteit, alleen bestond uit de overdracht van de overgeleverde autoriteiten, alsof deze reeds de waarheid bevatten. Von Humboldt wilde een *forschendes Lernen*. De *Lehre* moest plaatsvinden door deelname aan de *Forschung*. De hoogleraren moesten de studenten onderwijzen door samen met hen in een *Seminar* (werkcollege) een bepaald gebied *zweckfrei*, zonder praktische doeleinden, en *voraussetzungslos*, zonder uit te gaan van het gezag van de overgeleverde autoriteiten, te onderzoeken. Alleen zo kon men de waarheid op het spoor komen. Daarom sprak Von Humboldt van de *Einheit von Forschung und Lehre*. Hij was ervan overtuigd dat de studenten door zulk een *forschendes Lernen* tot een 'zedelijke' persoonlijkheid zouden worden gevormd. Deze *Bildung* was volgens hem de beste wijze om hen op hun toekomstig beroep voor te bereiden. Indirect leidde de 'Humboldt-Universität' dus wel degelijk op voor een beroep. Zij pretendeerde onderzoek en onderwijs, beoefening van de wetenschap om haar zelfswil en opleiding voor een beroep tot een eenheid te kunnen verbinden.

Zulk een *Einheit von Forschung und Lehre* was volgens Von Humboldt alleen in de artesfaculteit mogelijk. Desalniettemin werd de gedachte van de *Einheit von Forschung und Lehre* al spoedig door de hoogleraren van de drie hogere, beroepsgerichte faculteiten overgenomen. Zij gaven nu een wetenschappelijke rechtvaardiging voor het bestaan van hun eigen faculteit door zich te beroepen op de organisch-idealistische gedachte dat de werkelijkheid uit kwalitatief verschillende gebieden bestaat. Iedere faculteit had een eigen gebied. Elke faculteit moest een methode ontwikkelen, die aan het eigen karakter van dit gebied recht deed. Voor de geesteswetenschappen was dit de historisch-kritische methode, voor de natuurwetenschappen het experiment. De 'Humboldt-Universität' bleek zo ondanks zijn idealistisch-wijsgerige achtergrond ruimte te bieden voor streng empirisch georiënteerd, specialistisch geestes- en natuurwetenschappelijk onderzoek en vooral daaraan dankte zij haar succes in het buitenland, ook in Nederland – en dat ook al vóór 1876.

Aan de Berlijnse universiteit werd ook een *evangelische* theologische faculteit ingericht. Zij kreeg dus, evenals dat al bij de bestaande theologische faculteiten het geval was, een confessioneel karakter. De Pruisische regering richtte aan de universiteiten van Breslau en Bonn zelfs een evangelische en een rooms-katholieke faculteit in. Deze